

Årsrapport for 2019 fra SNO til Forvaltningsstyret for Femundsmarka og Gutulia

SNO lokalt: Tom Johansen
Ole Vangen

**Tjenestekjøp av Engerdal fjellstyre ved Tore Stengrundet, Martin Røsand
Jan Nordvålen og Ole Opseth.**

Tid brukt i ulike verneområder:

Femundsmarka NP:	832 timer
Gutulia NP:	63 timer
Femundslia LVO:	36 timer
Langtjønna LVO:	115 timer

I tillegg er det brukt en del timer i Femundsmarka til arbeid på jerv til dels utført av rovdyrkontakter.

Foto:

Figur 1,2 og 13 Kirsten Thyrum, 3,4,6 og 10 Tore Stengrundet, 5 Arne Langen, 11 og 14 Tom Johansen og 12 Martin Røsand.

Innhold

1. Kjerneoppgaver (kontroll, tilsyn, informasjon)

- 1.1 Motorferdsel
- 1.2 Kontroll/informasjon

2. Bestillingsoppgaver

- 2.1 Fjerning av søppel og bålringer fra leirplasser
- 2.2 Utkjøring av ved til åpne buer og tilrettelagte leirplasser
- 2.3 Oppsetting av ferdstellere
- 2.4 Sårbarhetskartlegging, registrering og overvåking
- 2.5 Restaurering av veien mellom Langen og Nordvika - Svartvika
- 2.6 Skjøtsel i Gutulia

3. Vedlegg

1. Kjerneoppgaver (kontroll, tilsyn, informasjon, mv)

SNO er miljøforvaltningens operative feltorgan og fører tilsyn med naturtilstanden og med at bestemmelsene i miljølovgivningen blir overholdt. Virksomhet knyttet til kjerneoppgavene kontroll og tilsyn, skjer primært under arbeid i forbindelse med andre oppgaver.

1.1 Motorferdsel

På snødekt mark

Det er relativt mye motorferdsel vinterstid i Femundsmarka knyttet til lovlig aktivitet som reindrif, oppsyn (herunder tiltak) og kjøring i forbindelse med utleie av private buer. Omfanget av ulovlig kjøring vinterstid innenfor verneområdene har vært svært begrenset i mange år. Det har derfor ikke vært gjennomført spesielle motorferdskontroller i Femundsmarka i 2019. I 2019 er det ikke registrert ulovlig snøskuterkjøring.

På barmark

Mens bruk av snøskuter til utøvelse av reindrif er direkte hjemlet i verneforskriftene gjelder dette ikke barmarkskjøring for samme formål, selv om dette er hjemlet i motorferdselloven. Bakgrunnen for denne forskjellen skyldes at faren for skader på natur er mye større ved barmarkskjøring enn ved kjøring på vinterføre. Dette betyr at kjøring på barmark er søknadspliktig innenfor Femundsmarka NP og Gutulia NP.

Reindriften ser på bruk MC og 4-hjuling som helt nødvendige hjelpemidler for å drive en effektiv reindrif. De mener det er vanskelig å komme med detaljerte planer om sin kjøring. Til det er reindriften for hendelsesstyrt av uforutsigbare faktorer. De mener derfor at arealbrukskartet i distriktsplanen gir tilstrekkelig informasjon om behovet for kjøring. Barmarkskjøring er først og fremst aktuelt for Elgå reinbeitedistrikt som er et helårsdistrikt. Femund reinbeitedistrikt er et vinterbeiteområde og behovet for barmarkskjøring er her svært begrenset.

Landbruksdepartementet og Miljødirektoratet har i fellesskap utarbeidet utkast til veileder for reindriften barmarkskjøring som skal være et hjelpemiddel både for reindriftnæringen og forvaltningsmyndighet med hensyn til hvordan søknader om barmarkskjøring skal utformes.

1.2 Kontroll/informasjon

Leiraktivitet

Femundsmarka med tilgrensende svenske verneområder har lenge vært et av de mest populære områdene for kanopadling og fiske i Skandinavia. Disse aktivitetene gjør at de mest populære vassdragene er preget av mye leiraktivitet med til dels mye forsøpling og ulovlig hogst av ved til bålrensning.

I flere år var det egne naturveiledere i Femundsmarka som hadde spesielt fokus på denne aktiviteten. En stor del av oppsynsaktiviteten også i dag har fokus på leiraktivitet, forsøpling og ulovlig hogst.

Et generelt inntrykk er at det legges igjen mindre søppel enn tidligere og i 2019 er ingen advart eller anmeldt for ulovlig vedhogst.

Reingjerde nord for Svukuriset

På forsommeren fikk nasjonalparkforvalter melding om utvidelse av reingjerdet nord for Svukuriset. Med bakgrunn i dette ble det gjennomført en befaringsreise med nasjonalparkforvaltere, SNO og Engerdal fjellstyre.

Figur 1. Reingjerde nord for Svukuriset

Figur 2. Bekk innlemmet i reinstrø

Ifølge reindriften er det kun foretatt mindre endringer blant annet for at reinen skal ha tilgang til vann.

Det er planlagt en felles befaringsreise til sommeren for å se nærmere på dette anlegget med alle berørte parter.

2 Bestillingsoppgaver

2.1 Fjerning av søppel og bålringer fra leirplasser.

Dette er et arbeid som har pågått i flere år, der leirplasser langs de mest trafikkerte vassdragene blir ryddet opp. Oppryddingen består i å fjerne søppel, men også uønskete bålringer og andre "hjemmesnekrete" installasjoner som benker og bord. Mange har en stor virketrang når de først er på tur. Erfaring viser at terskelen for å legge igjen søppel er større på en ryddig leirplass.

Figur 3. Bål plass før rydding

Figur 4. Uønsket bål plass fjernet

2.2 Utkjøring av ved til åpne buer og tilrettelagte leirplasser

I likhet med tidligere år er det kjørt ved til åpne buer og tilrettelagte leirplasser. Hensikten med dette er å skåne omkringliggende skog for uheldig vedhogst. Det er også et mål å kanalisere spesielt større grupper til disse plassene. Dette arbeidet utføres i nært samarbeid med Statskog som eier buene.

Et generelt inntrykk er at denne tilretteleggingen kanaliserer trafikken, spesielt i Langtjønna LVO, der det meste av leiraktiviteten er knyttet til tilrettelagte plasser.

Det har vært diskutert om denne tilretteleggingen bør utvides til andre deler av Femundsmarka. Vedtransporten er ressurskrevende og innebærer en del skuterkjøring. Det kan også være farlig å venne folk til at ved er noe forvaltningen ordner med, spesielt dersom en ikke er sikker på at tiltaket kan følges opp over tid.

Figur 5. Vedtransport over Feragshåen

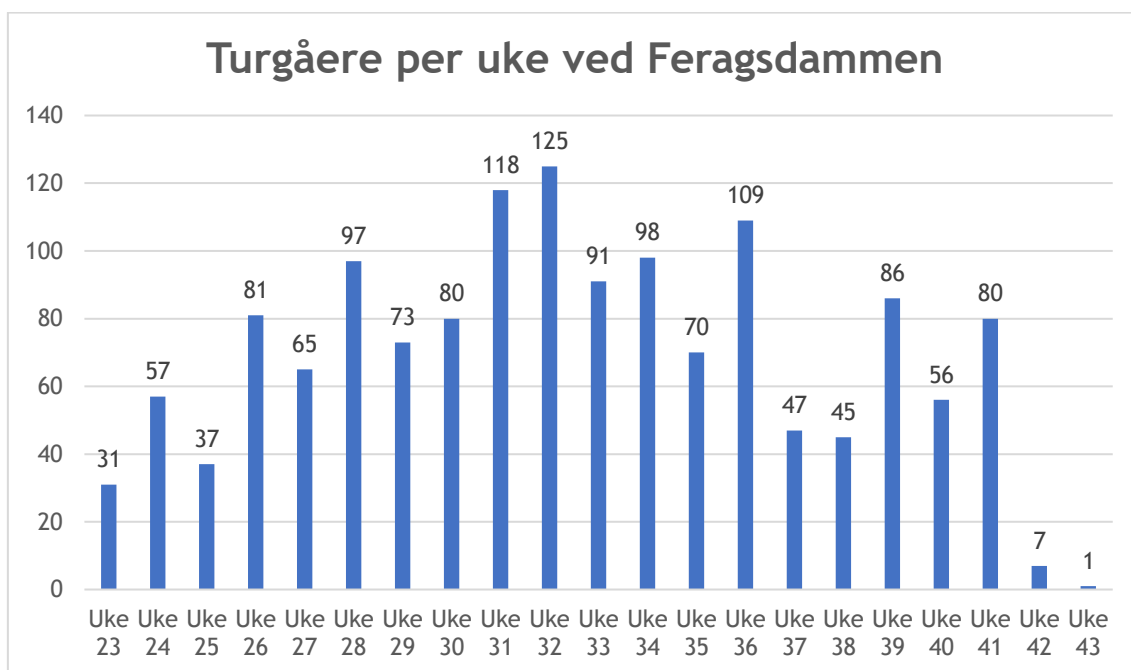

Figur 6. Vedarbeid ved Møllerbua

2.3 Oppsetting av ferdstellere

Feragsdammen

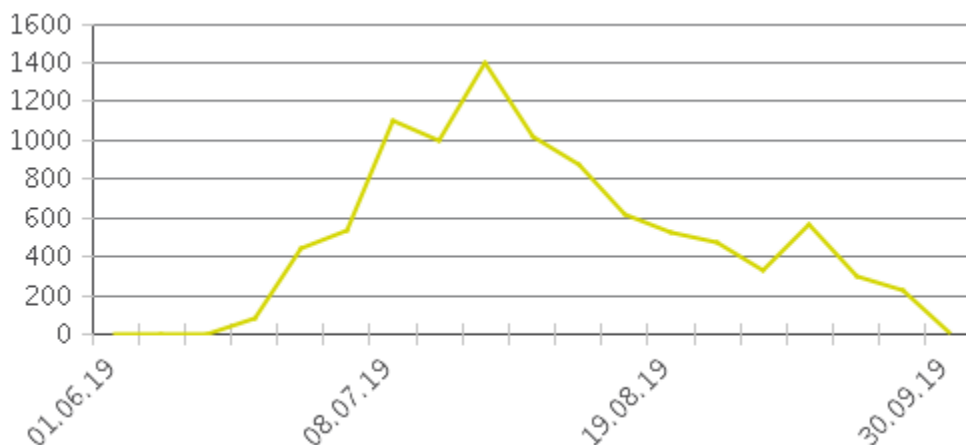
Statskog satte opp ferdsteller ved stien fra Feragsdammen mot Langtjønna. 1454 passeringer ble registrert i perioden 7.juni til 28.oktober.

Figur 7. Ukentlige passeringer på DNT-sti mellom Feragsdammen og Langtjønna

Sti inn til Gutulia

Ferdsestiller ble satt opp på bru ved stien inn til Gutulia. 9507 passeringer ble registrert i perioden 1. juni til 30. september.

Figur 8. Antall ukentlige passeringer på sti til Gutulia.

2.4 Sårbarhetskartlegging, registrering og overvåking.

De siste årene er det gjennomført sårbarhetskartlegging i regi av NINA og Kistefoss Skogtjenester AS i Femundsmarka der SNO har bidratt med innspill i planleggingsfasen og deltatt i befaringer. I tillegg har Fylkesmannen bestilt kartlegging av hubro og jaktfalk. Oppsummert har dette arbeidet bestått i:

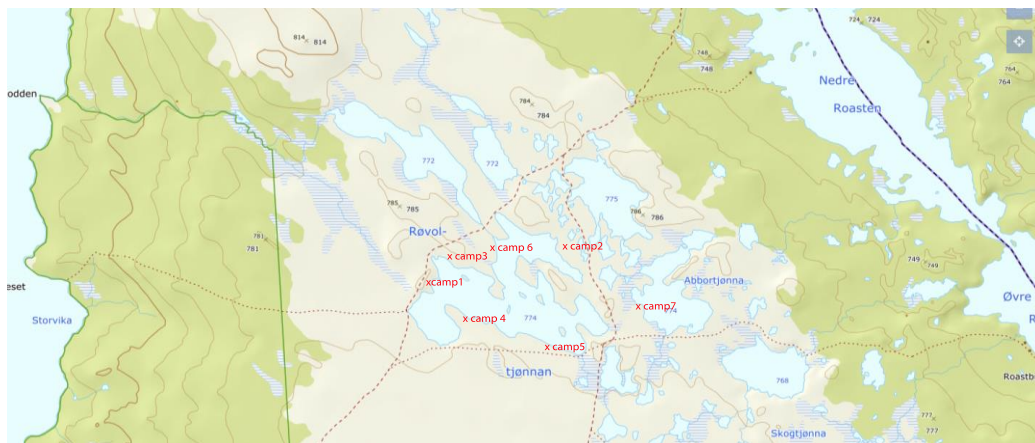
- Kartlegging av sårbare områder langs stier (NINA)
- Kartlegging av skog
- Kartlegging/overvåking av sårbare arter

Kartlegging av sårbare områder langs stier

Med bakgrunn i sårbarhetskartleggingen har det vært spesielt fokus på Røvolfjellet. Dette er et viktig område for ender og våtmarksfugl i Femundsmarka. På forsommeren 2019 ble det derfor gjennomført en kartlegging av fuglelivet og forstyrrelser av dette.

Konklusjonen fra dette arbeidet er at potensiell forstyrrelse vil være størst fra fiskere da de kan oppholde seg i lang tid på samme sted. En omlegging av DNT-stien vil trolig ha liten effekt på denne trafikken. Ferdseforbud er i svært liten grad brukt i nasjonalparker og området kvalifiserer neppe for et

slikt tiltak. Fiskeforbud begrenset i tid og rom er diskutert som en mulighet for å begrense forstyrrelser i den mest sårbare perioden for fuglelivet. Det er ønskelig med supplerende registreringer av fuglelivet før et eventuelt fiskeforbud gjennomføres.

Figur 9. Stier og vann på Røvolfjellet

Kartlegging av skog

Skogen i Femundsmarka har vært utsatt for ulik menneskelig påvirkning og vi finner alt fra ungskog nederst i Rødalen til tilnærmet urskog mot svenskegrensa.

Kistefoss Skog AS har foretatt en kartlegging av de mest urskogspregete områdene. De har også kartlagt den mest kulturpåvirkete skogen, spesielt i landskapsvernområdene med tanke på uttak av ved og ønske om tømmer til restaurering av tømmerrenna.

Figur 10. Geir Høytomt studerer lav på et gammelt vindfall

Skogen i Femundsmarka og Gutulia bærer tydelig preg av tidligere skogbranner, og brann antent ved lynnedslag er en viktig økologisk faktor. Også de siste 10 årene har det vært flere naturlig antente skogbranner i Femundsmarka. Flere av disse brannene har ikke vært forsøkt slukket og bør derfor være velegnet for studier, ikke minst i forhold til spredningsmønster og revegetering.

Sommeren 2020 bør brannflatene fra 2009 og 2013 avgrensnes i felt som en del av registreringen av skog.

Figur 11. Brannflate i Femundsmarka

Kartlegging og overvåking av sårbare arter

I Femundsmarka er det i flere år vært fokus på arter som antas å være spesielt sårbare for forstyrrelser. Dette gjelder kongeørn, jaktfalk, fiskeørn, hubro og storlom.

SNO har de siste årene testet ut mer effektiv kartleggingsmetodikk på hubro gjennom bruk av opptakere. Dette har gitt mye ny kunnskap om artens utbredelse i området. I 2019 ble det registrert 3 hekkeforsøk av hubro. Ingen hekking av jaktfalk ble registrert. Femundsmarka inngår ikke i intensivområde for registrering av kongeørn og arten registreres mer tilfeldig. En vellykket hekking ble registrert i 2019. Da kongeørn i dette området ofte hekker i trær

er det vanskelig å få en fullstendig oversikt. Storlommen er spesielt sårbar for forstyrrelser på reir. Kull av arten registreres og legges inn artsobservasjoner.

Bestandsregistrering av store rovdyr er ikke en del av denne kartleggingen. Registrering av jerv utføres til dels av rovdyrkontakter, et arbeid som ledes av rovviltseksjonen i SNO. I 2019 ble en sannsynlig yngling registrert i Femundsmarka.

En art som tidligere har vært en karakterart for gammelskogen i Femundsmarka er lappmeisen. De siste årene har den praktisk talt ikke vært observert til tross for omfattende registreringsarbeid i gode biotoper for arten.

En mulig årsak til tilbakegangen kan være konkurranse fra kjøttmeis om reirhull. Geir Høytomt og Tore Stengrundet, som har arbeidet mye med kartlegging av gammelskog, foreslår utsetting av kasser som ekskluderer kjøttmeis som et tiltak både for å se om arten fortsatt finnes, men også som et hjelpetiltak.

Figur 12. Lappmeis

2.5 Restaurering av vognveien mellom Langen og Nordvika-Svartvika

Mellom Langen og de gamle fraflyttete plassene Nordvika og Svartvika går det en gammel vognvei. Veien er en del av rutenettet til DNT og en av de viktigste rutene inn i nasjonalparken nordfra.

De siste årene har gamle håndlagde grøfter grodd igjen og klopper råtnet. Som en følge av dette har det blitt store fuktige og gjørmete partier, hvilket igjen har ført til at fotturister har laget nye stier på siden av vognveien.

Med bakgrunn i dette har forvaltningsmyndigheten satt i gang et arbeid med restaurering av vognveien, både for å hindre slitasje, men også for å ta vare på en gammel ferdselsvei.

I høst ble første delen av dette prosjektet gjennomført med restaurering av veien mellom Langen og Lorthølet.

Figur 13. Vognveien mellom Langen og Norvika/Svartvika

2.6 Skjøtsel i Gutulia

Det ble ikke gjennomført skjøtsel i Gutulia i 2019. Et mindre område ble gjerdet inn for beite med sau. Sommerens erfaringer gir for lite grunnlag for å vurdere effekten av dette på vegetasjonen.

I 2020 bør hele slåtteearealet slås og rakes. På deler av området kan det også være aktuelt å bruke beitepusser for å få bort tuer.

Arbeidet med å bygge opp skigarden rundt vollene ble videreført som et direkte oppdrag fra forvalter til tjenesteytere. Dette arbeidet bør videreføres i 2020 og det bør være et mål å bruke opp tidligere utkjørte materialer.

Figur 14. Gutulivollen

1. Vedlegg

Tilsyn/kontroll	Verneområde	Tiltak	Status
Oppsyn	Femundsmarka NP	Oppsyn med tilstedeværelse i perioder med mye besøk. Kontroll av kjøretillatelser/kjørebok til utleiebuer, barmarkskjøring fra reindrift eller andre. Følge opp sårbare arter som fiskeørn og storlom.	Gjennomført
Oppsyn	Gutulia NP	Tilstedeværelse i perioder med mye besøk. Forbud mot merking følges opp, ettersyn med ferdstellers samt eventuell barmarkskjøring fra reindrift eller andre.	Delvis gjennomført.
Oppsyn	Langtjønna og Femundslia LVO	Oppsyn med særlig vekt på Langtjønna (bålbrenning, slitasje)	Gjennomført
Tiltak			
	Alle verneområder	Etterse, justere infotavler satt opp gjennom Grenselandet	
	Femundsmarka NP og Langtjønna LVO	Fjerning av søppel og båringer fra leirplasser.	Gjennomført i Femundsmarka
	Femundsmarka NP og Langtjønna LVO	Utkjøring av ved til åpne buer og leirplasser.	Gjennomført
Kartlegging/registrering/Overvåking			
	Gutulia NP	Utsetting ferdstellers	Gjennomført
	Femundsmarka NP	Utsetting ferdstellers	Gjennomført
	Langtjønna LVO	Utsetting ferdstellers	Ble levert for seint

	Alle verneområder	Innspill kartlegging av verdifull skog og muligheter for hogst	Gjennomført
	Alle verneområder	Registrere resterende bygninger i verneområdene	Ikke spesielt prioritert, men gjøres fortløpende.
	Gutulia	Videreføre ordningen med "åpen seter"	Gjennomført
	Alle verneområder	Bidra med info gjennom hele sesongen i forhold til relevant aktivitet, og bidra med innspill til hjemmesiden og "Grenselandet", delta på møter med nasjonalparkstyret og relevante organ.	Gjennomført

Statens naturoppsyn

Telefon: 03400/73 58 05 00 | **Faks:** 73 58 05 01

E-post: post@naturoppsyn.no | **Nett:** naturoppsyn.no

Post: Postboks 5672 Torgarden, 7485 Trondheim

Besøksadresse: Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Miljødirektoratet er et statlig forvaltningsorgan underlagt Klima- og miljødepartementet. Statens naturoppsyn (SNO) er Miljødirektoratets feltpersonell.

SNO ivaretar nasjonale miljøverdier og forebygger miljøkriminalitet. Oppgavene spenner fra kontroll og overvåking, til skjøtsel i verneområder, tilrettelegging i viktige natur- og kulturminneområder, informasjon og formidling.

SNO har også mange oppgaver knyttet til store rovdyr, både registrering av bestander, dokumentasjon av skader på husdyr og tamrein, og uttak av dyr det er gitt fellingstillatelse på. Ledelsen i SNO sitter i Trondheim, og vi har ca. 60 lokalkontor spredt over hele landet.